

Dit feitenrijke deel van het werk leent zich niet tot een referaat, maar loont den lezer. Vooral het hoofdstuk over beenziekte is belangrijk. Deels om de zeer karakteristieke afbeeldingen en de uitvoerige bibliographie, maar vooral, omdat in dit hoofdstuk de grondgedachte van het geheele werk zoo goed tot uitdrukking wordt gebracht. Deze grondgedachte is de volgende:

BALLANTYNE neemt aan, dat tusschen *ziekte* en *misvormingen*, wat de aetiologie betreft, geen essentieel onderscheid bestaat. Het resultaat wordt bepaald niet door verschil van agens, maar door verschil van ontwikkelingsphase, waarin het agens inwerkt; dezelfde oorzaak, die in de *foetale* periode een ziekte teweegbrengt, kan in de *embryonale* periode (tijdens de organogenesis) een misvorming geven. In de termen van den schrijver uitgedrukt: „It may ultimately be „found, that all the agents, which produce disease in formed organs „and tissues produce malformations or dystrophies in developing or „forming structures”.

In het tweede deel, dat de teratologie zal behandelen, kunnen wij ongetwijfeld een bredere uiteenzetting en verdediging van deze interessante stelling tegemoet zien.

CATHARINE VAN TUSSEN BROEK.

PARTICULIERE CORRESPONDENTIE.

ZESDE VLAAMSCH NATUUR- EN GENEESKUNDIG CONGRES

gehouden te Kortrijk op 27 en 28 September 1902.

Toen in 1897 het eerste der Vlaamsche Natuur- en Geneeskundige congressen te Gent gehouden werd, is er door de Fransch-gezinde bewoners van België de spot mede gedreven als ware het een dood geboren vrucht. Dat heeft de wakkere strijders voor de Vlaamsche taal niet kunnen deren en rustig zijn zij voortgegaan op den weg, dien zij zich afgebakend hadden; elk jaar nam het congres toe in het aantal deelnemers, ieder jaar mocht het zich verheugen in een steeds drukker wordend bezoek. En zoo is dan nu het zesde congres te Kortrijk gehouden en het is in alle opzichten geslaagd.

Het is met deze Vlaamsche congressen een eigenaardige zaak. Zij zijn niet, als andere congressen, ontstaan in de eerste plaats uit den drang der beoefenaars der wetenschap elkander wat mede te deelen van hun arbeid, van hun onderzoekingen, maar wel om dat te doen *in hun eigen taal*, in het Vlaamsch of liever in de Nederlandsche taal. Immers de taal, die de Vlamingen spreken, is Nederlandsch, al hoort men in Zuid-Nederland, al niet anders dan in Noord-Nederland, ook een aantal verschillende dialecten er van. Die taal te doen zijn de officieele volkstaal, ziedaar het doel van de z.g.n. Vlaamsche beweging. Wel wordt die taal door een groot deel van het volk gesproken, maar velen schamen zich er voor en spreken, zoodra zij weten

dat iemand hun hoort, Fransch. Zoo is het kunnen gelukken langzamerhand het Vlaamsch officieel op den achtergrond te dringen, en zoo komt het dat een Nederlander in België komend den indruk krijgt in een Fransch land te zijn, terwijl toch 4 millioen van de 7 millioen Belgen Vlamingen zijn en of uitsluitend of als zij onder elkaar zijn Vlaamsch spreken.

Wordt op de lagere school het onderwijs voornamelijk in de Vlaamsche taal gegeven, aan de vier hoogeschoolen van België wordt uitsluitend in het Fransch gedoceerd en uit Fransche boeken gestudeerd; geen wonder dat het voor de beoefenaars der wetenschappen moeielijk is zich over hun wetenschap en hun arbeid in het Vlaamsch te onderhouden. Maar al mag hun dat ook moeilijk vallen, de Vlamingen hebben door het oprichten van hun congres willen toonen, dat het volstrekt niet onmogelijk is. Want, hoe vreemd het ons Nederlanders ook moge schijnen, de Franschgezinden zijn van meening dat beoefening der wetenschap in het Vlaamsch onmogelijk is. Om de mogelijkheid daarvan nog beter aan te toonen, heeft het congresbestuur evenals verleden jaar weer een tentoonstelling van boeken en brochures op natuur- en geneeskundig gebied in de Nederlandsche taal ingericht, die in de vestibule van het stadhuis, waar het congres zijn zittingen hield, waren uitgesteld. De vertegenwoordiger te Gent van de Nederlandsche Boekhandel te Antwerpen had voor deze uitstalling zorggedragen.

Of het streven der Vlamingen, de hoogeschool van Gent in een Vlaamsche hoogeschool veranderd te zien, kans heeft spoedig verwezenlijkt te worden, daarover kunnen wij hier in Holland natuurlijk niet oordeelen. Maar dat dit Vlaamsche congres een krachtige hefboom zal blijken te zijn tot het verwezenlijken van dien wensch, dat is wel zeker. En ook voor ons, Noord-Nederlanders, zijn deze congressen niet zonder beteekenis, juist omdat zij een uitvloeisel zijn van den taalstrijd, die in België gevoerd wordt. Het is van belang, dat het Nederlandsch in België de plaats inneme, die het verdient, dat het niet verlaagd worde tot een taal van lager orde, een patois. De Noord-Nederlanders kunnen hun zuidelijke broeders steunen in dien strijd door hun belangstelling te toonen, al zullen de Vlamingen in hoofdzaak hun strijd zelf moeten volstrijden. En om belang te stellen in hun strijd moeten de Noord-Nederlanders dien kennen en begrijpen, en dit is nog lang niet algemeen het geval. Dr. VAN STEENKISTE sprekende het aan den feestmaaltijd, toen hij de Hollanders, Prof. ZWAARDEMAKER en ondergeteekende, verwelkomde en dankzegde voor hun komst, in zijn eenvoudig Vlaamsch zoo duidelijk uit: „Vertel in Holland,” zoo ongeveer verzocht hij ons, „welk een strijd wij te voeren hebben. Wij vragen slechts onze moedertaal te mogen spreken, en in die taal te mogen studeeren, ons overal en altijd van die taal te mogen bedienen. Gij, Hollanders kunt u niet begrijpen welk een gruwelijke moeite daarvoor noodig is, gij die u van jongsaftaan en altijd zonder den minsten strijd van die taal hebt mogen bedienen”.

Wanneer geregeld Noord-Nederlanders de Vlaamsche congressen bezoeken en omgekeerd Vlamingen op onze congressen verschijnen, zal daardoor meer en meer de band versterkt worden tusschen de Nederlandsch sprekende en -schrijvende beoefenaars der wetenschap aan beide zijden der grens. En van een goede hartelijke ontvangst kunnen de Hollanders verzekerd zijn. Wij hebben dit weder ondervonden. Vele, en dan storende, feestelijkheden zijn er aan

het Vlaamsch congres niet verbonden: een vriendschappelijk feestmaal op den tweeden dag als besluit van het congres is het eenige, maar dit is dan ook vriendschappelijk in den waren zin des woords en er heerscht een gezellige en ongedwongen toon, die aangenaam aandoet.

Zaterdagmiddag ten 17½ ure (half zes) had de eerste algemeene vergadering in het stadhuis plaats. De voorzitter van het inrichtings-comiteit, Dr. LAUWERS van Kortrijk, heette de aanwezige leden welkom, en de schrijver Dr. DEPLA deelde mede wat het comiteit in het afgelopen jaar verricht had en dat het aantal leden van 290 tot 340 geklomen was. Evenals vorige jaren werd weder voorgesteld Prof. MAC-LEOD van Gent tot algemeen Voorzitter te benoemen, waarmede de vergadering met handgeklap instemde. Deze nam zijn plaats in, dankte voor de bewezen eer en herinnerde aan de bedoeling en het streven van het congres. Verder werden op zijn voorstel de voorzitters der afdelingen aangewezen nl. voor de eerste afdeling Dr. VANDEVELDE (Gent), voor de tweede afdeling Prof. WASTEELS (Gent), voor de derde afdeling Dr. BOUWENS (Aalst) en voor de vierde afdeling Dr. VAN STEENKISTE (Brugge).

Nadat de vergadering gesloten was en wij den inwendigen mensch wat versterkt hadden, kwamen wij ten 20 ure (8 uur) weder in dezelfde zaal bijeen om de openbare voordracht van Prof. MAC-LEOD over *Natuurwetenschap en Geschiedenis* aan te hooren. Verscheidene Kortrijksche burgers met hun dames waren daar ook tegenwoordig.

Spreker wees er op dat de biologische wetenschappen eerst een hooge vlucht waren gaan nemen door den invloed en de toepassing der wiskunde. Zooals natuur- en scheikunde niet meer beoefend kunnen worden zonder kennis van wiskunde, zoo is het ook met de biologische vakken. En niet alleen deze ondervinden dien invloed; in vele andere wetenschappen deden de physiologische methoden van onderzoek, gebaseerd op het mathematisme, haar invloed gelden; zoo in de letterkunde bij de studie van de phonetiek, zoo de proefondervindelijke psychologie, de paedologie. En zoo worden ook langzamerhand op het gebied der sociale wetenschappen, bv. bij het bestudeeren van de geschiedenis methoden van onderzoek gebezigd, die gegroeid zijn op het arbeidsveld van den natuuronderzoeker. De geschiedenis is een gevolg van verschillende factoren: de geschiedschrijver zal rekening moeten houden met de theorie van den strijd om het bestaan, zooals die door de biologen is opgebouwd. Massa-verschijnselen vragen bij het bestudeeren der geschiedenis herhaaldelijk onze aandacht en deze zijn te bestudeeren door de statistische methode, ook een methode ontleend aan den natuuronderzoeker. Statistiek is de wetenschap van het toeval. Zoo is ook op het gebied der geschiedenis samenwerking van beoefenaars der verschillende wetenschappen gewenscht en noodzakelijk.

Men kan twee methoden onderscheiden van beoefening der geschiedenis, nl. de individualistische methode (de oudere) en de collectivistische methode (de nieuwere). De eerste ziet in de geschiedenis slechts personen en laat dezen de gebeurtenissen beheerschen; de tweede tracht de geschiedenis der volken en naties in hun geheel te bestudeeren. Hiervoor heeft men te vragen: welke oorzaken en invloeden doen zich gelden op de ontwikkeling der

volkeren? Bij de bestudeering van het individu onderscheidt de biologie inwendige, aangeboren oorzaken en uitwendige invloeden. De toepassing der biologische methode op de geschiedenis doet ook bij de bestudeering der groepen, dat is de geschiedenis, twee factoren onderscheiden, nl. de sociaal-psychologische factoren, overeenkomend met de inwendige oorzaken, en de natuurlijke factoren, dat zijn de uitwendige oorzaken, bijv. bodemgesteldheid van het land waar het volk woont, klimaat, enz. Geen van beide factoren mag verwaarloosd worden. De zoogenaamde collectivistische methode van geschiedenis-bestudeering, door MARX ingevoerd en door de socialisten verdedigd, verwaarloost geheel en al de natuurlijke factoren en is daarom eenzijdig en af te keuren. Spreker geeft daarop aan de hand van den Duitschen geschiedschrijver LAMBRECHT een overzicht van een betere indeeling der geschiedenis in tijdvakken gebaseerd op de toepassing der natuur-wetenschappelijke methode op de geschiedvorsching en eindigt met in grove trekken een schema te geven van de wijze, waarop naar zijn meening het onderwijs in de geschiedenis behoort plaats te hebben.

De voordracht werd door de aanwezigen met aandacht gevolgd en zeer toegejuicht.

P. MUNTENDAM.

Zondag 28 September 's morgens ongeveer te half tien begonnen de afdeelingvergaderingen in verschillende zalen van het stadhuis te Kortrijk. Over de belangrijkste zaken, die daar verhandeld werden, moge een kort verslag hier plaats vinden.

Uit de 1ste en 2de Afdeeling (die voor Natuurkunde en die voor Biologie) willen wij natuurlijk alleen datgene vermelden, hetgeen ons voor onze lezers van belang toeschijnt (Voorzitter waren reps. de Heer VANDEVELDE en WASTEELS). Zoo komen wij, een aantal voordrachten supprimeerend, tot het volgende.

De Heer F. LEPERRE (Gent) en Dr. A. J. J. VANDEVELDE (Gent) handelen over het reinigen van rivierwater met het oog op de zelfzuivering; de drie factoren van de zelfzuivering, rust, lucht en levende organismen, werden afzonderlijk onderzocht; uit de proefnemingen, die met het water van de Schipdenek en met het water van de Spiere en van de Schelde plaats hadden, wordt bewezen, dat rust den grootsten invloed uitoefent. Zich op zuiver wetenschappelijk en theoretisch standpunt plaatsend, raden de sprekers aan den stroom van besmette waters zooveel mogelijk te vertragen en vestigen de aandacht op het feit, dat de snelheid van de scheepvaart, die door rechte afsnijding der rivieren wordt bevorderd, tegenstrijdig is aan de snelheid der zelfzuivering.

Dr. E. SUGG (Gent) en Dr. A. J. J. VANDEVELDE (Gent) deelen hun onderzoekingen mede over het reinigen van drinkwater door middel van ozongas. De methode van TINDAL geeft de beste resultaten ten opzichte van de vernietiging der ziektebacteriën.

Dr. A. J. J. VANDEVELDE (Gent) heeft zijn onderzoekingen over vaporigraphie 1) voortgezet; hij beschrijft nu een methode de vaporigraphische kracht

1) VIGNON verklaart op chemische wijze, door de inwerking van ammoniakdamp op een met een oleuse oplossing van aloë gedrenkt doek, de eigenaardige figuren, welke op een reliquie te Turijn worden getoond. Onlangs is nog een andere verklaring, uit het nalichten van Becquerel-stralen, beproefd.

van een oplossing te bepalen, alsook den afstand waarop de diffusie van het onderzochte gas het vaporigraphisch vermogen overtreft. Spreker laat een doek zien, waarop het gelukt is het menschelijk gelaat door vaporigraphie te bekomen; lijken van doodgeboren en niet gewasschen kinderen, die stellig na korten tijd een groote hoeveelheid ammonia laten ontwijken, hebben tot geen resultaat geleid, daar de ontbinding veel vloeistof voortbracht, die het aloë-doek na eenige uren reeds beschadigde.

Door middel van zekere kunstmatige ammoniahoudende mengsels, die op het gelaat werden gestreken, werd het echter mogelijk zeer duidelijke vaporigraphische beelden te bekomen.

Dr. A. J. J. VANDEVELDE (Gent) spreekt eindelijk over gistingskracht en gistingsenergie. Proeven werden genomen met zoutoplossingen van verschillende concentraties, namelijk de volgende: $Ba Cl_2$, $Ca Cl_2$, $Mg SO_4$, $Na_2 S_2 O_3$, $Na_2 SO_4$, KCl , $NaCl$, enz. In de onderzochte gevallen hangt de gistingsenergie van de concentratie af. De gistingskracht daarentegen is nagenoeg voor al de verdunningen van eenzelfde zout dezelfde.

Prof. MAC LEOD (Gent) gaf in de biologische sectie een bijzonder interessante mededeeling over de correlatie en het gevoelig tijdperk der rand- en schijfbloempjes in de korenbloem. Het is ons uit den aard der zaak nie geoorloofd uit den rijken inhoud hier iets anders dan den titel te vermelden.

Prof. SCHUYTEN (Antwerpen) vervolgde in het afgelopen jaar de onderzoekingen, waarvan de schoone uitkomsten in de door hem geredigeerde „Paedologische Jaarboeken der stad Antwerpen” zijn neergelegd. Mededeeld werd het algemeen resultaat eener statistiek over de spierkracht der schoolkinderen naar gelang van hunnen socialen toestand. Reeds vroeger was van Amerikaansche zijde, door MAC DONALD, dit punt ter sprake gebracht. De kinderen waren toen gerangschikt geworden naar de beroepen der ouders en een verschil in spierkracht was wel aan den dag gekomen, maar de gebruikte methode bleef verdacht schijnen. Spreker definieerde daarom de kinderen der Antwerpsche gemeentescholen naar de belastingcijfers hunner ouders en wel in 4 groepen. Merkwaardigerwijs kwam ook nu een sterk verschil tusschen kinderen van welgestelde en van ntingeode ouders aan het licht. De eerste waren, met den handdynamometer gemeten, duidelijk sterker dan de laatste. Voor jongens en meisjes geldt dit gelijkelijk en de invloed der jaargetijden is voor beiden op dezelfde, vroeger vastgestelde, wijze merkbaar. Steeds werd, zooals van zelf spreekt, zorg gedragen slechts in dezelfde maand geborene, dus even oude, kinderen onderling te vergelijken.

Op analoge wijze werd beproefd een indruk te verkrijgen van den invloed der intellectueele hoogte, waarop de kinderen stonden. Daartoe groepeerde Spreker de kinderen naar de schoolklasse, waarin zij zaten, ook weer telkens even oude kinderen samenvoegend. Duidelijk bleek, dat de intellectueel het meest begaafden ook het hoogst staan in knijpkracht der handen in de vier seizoenen.

De eigenaardige periodiciteit, door Dr. SCHUYTEN vroeger in verband met de jaargetijden ten opzichte der spierkracht aangetroffen, gaf hem aanleiding ook de warmteuitstraling van het lichaam te vervolgen, zij het dan ook plaatselijk voor een bepaald lichaamsdeel.

Hij dacht daartoe een hoogst eenvoudige, zeer vernuftige methode uit. Twee thermometers worden achtereenvolgens door bevochtiging met aether bij de verdamping van deze laatste op -5° afgekoeld. Zoodra de kwikkolom weer begint te rijzen en het nulpunt is bereikt, wordt het kwikbakje achtereenvolgens met de linker en de rechter hand omsloten en nu met een chronometer nagegaan hoeveel tijd er noodig is om de kwikkolom van 0° tot 10° te doen stijgen. Klaarblijkelijk ontleent zij daartoe warmte aan de hand en verschaft ons tot zekere hoogte de maat van het warmteverlies dezer laatste. Dat ook op de temperatuur der omgeving nauwlettend acht is geslagen, behoeft niet opzettelijk te worden vermeld.

Opmerkenswaardig werd gedurende het jaar (de proeven, telkens 60 per maand, hadden plaats in Februari, Mei, Augustus, November) een curve verkregen gelijklopend met de spierkrachtvariatie. Gewichtig is nog de ontdekking, dat de uitstralingswarmte-intensiteit voor één dag het grootst is 's morgens (als de temperatuur van het lichaam het laagst wordt bevonden); aan den anderen kant staat zij het laagst in den winter; lente en herfst staan op gelijke hoogte.

Dr. SCHUYTEN besloot de reeks zijner voordrachten met een voorloopige mededeeling over de geheugenvariatie bij schoolkinderen. Er werd gebruik gemaakt van het auditief cijfergeheugen en wel bij drie groepen: een groep van 10 jongens en 9 meisjes van 9 jaar, een groep van 10 jongens van 17 à 18 jaar (Nijverheidsinstituut, gehecht aan de nieuwe Hoogeschool te Brussel) en een groep van 143 jongens en 151 meisjes van 10 jaar. Er moesten acht getallen van twee cijfers onthouden worden. Telkens werden 3 seriën beproefd, waarbij een duidelijk effect van de oefening kon worden vastgesteld. Aldus geschiedde te half negen. Wanneer men het experiment echter te half elf herhaalde was de vermoeienis onmiskenbaar al bleef ook de uitwerking der oefening op de 3 onmiddellijk na elkaar genomen seriën bestaan. Steeds bleek het eerste en het laatste getal het best onthouden te worden.

De variatie van het geheugen wordt voortgebracht: 1°. door de intellectuele vermoeienis; 2°. door de oefening; 3°. door de rangorde van de opgenomen begrippen; 4°. door de mate van intellectuele ontwikkeling; 5°. door de sexe; voorts naar alle waarschijnlijkheid door het seizoen, den socialen toestand en de fysieke gesteldheid. De bruikbaarheid der methode is genoegzaam gebleken en Spreker is daarom begonnen haar in het aangebroken schooljaar op groote schaal aan te wenden.

De sectie-vergadering werd 's middags besloten door een korte voordracht van Ref. over de gevoeligheid van het menschelijk oor, en een mededeeling van den Voorzitter Dr. WASTEELS. Ref. gaf behalve een samenvatting der door hem met QUIX verkregen uitkomsten ook nog eenige beschouwingen over het energie-verlies bij de geluidsoverdraging van stemvork op lucht, van lucht op trommelveel en gehoorbeentjes, van gehoorbeentjes op de labyrinthvloeistof en van deze op het corti's orgaan. Het schijnt hem toe, dat het acustisch onbruikbaar worden van een gedeelte der energie zich het meest doet gelden bij de overdracht van stemvork op lucht en van stijgbeugel op labyrinthvloeistof.

Dr. WASTEELS demonstreerde een hoogst vernuftig toestel, den variatiemeter. Dit apparaat heeft ten doel ten dienste van statistische onderzoekingen de waarschijnlijke fout te meten. Daartoe vervangt men het aantal individuen, dat voor een bepaalde waarde aangetroffen wordt, door een met dit aantal evenredig gewicht en rangschikt de aldus verkregen gewichten langs een met stiften voorziene liniaal. Het zwaartepunt van een aldus bezwaarde liniaal ten opzichte van een vast punt in de liniaal wordt gemakkelijk gevonden en wel door haar te doen balanceeren met een verplaatsbaar tegenwicht. Dit zwaartepunt laat men nu slingeren om het vaste, zoeven daartoe vooraf aangewezen, punt van de liniaal en telt het aantal slingerperioden per minuut. Op die wijze gelukt het gegevens te verkrijgen, welke met behulp van een tabel in staat stellen onmiddellijk de gemiddelde fout te vinden. De theorie van het toestel blijkt in principe hoogst eenvoudig, zij vloeit voort uit de gewone formule voor de waarschijnlijke fout, haar nadere ontwikkeling voert echter in omstandige becijferingen. Spreker toont intusschen door een voorbeeld de juiste overeenstemming tusschen de theoretisch verkregen en de op de gewone wijze langs omslachtigen weg afgeleide uitkomsten. Het apparaat zal ongetwijfeld allen, die zich met statistieken, waarvan zij de oscillatie-coëfficiënt en de waarschijnlijke fout wenschen te kennen, bezighouden, gewichtige diensten bewijzen.

ZWAARDEMAKER

Derde Afdeeling. *Uitwendige geneeskunde.*

Voorzitter Dr. BAUWENS (Aalst), Onder-Voorzitter Dr. DE KEERSMAECKER (Antwerpen), schrijver Dr. VERNIEUWE (Gent).

Dr. BAUTTEMANS (Kortrijk) *over keelting.* Spreker geeft een overzicht over de aetiologie, symptomatologie, diagnose en differentieel-diagnose dezer aandoening, bespreekt de uitbreiding en zetel van het proces, en eindelijk de therapie, zoowel de hygiënische prophylactische maatregelen, als de algemeene en locale therapie.

Dr. BAUWENS (Aalst) doet een uitgebreid verhaal van al de ellende, die hij heeft doorgemaakt met een traanfistel, die hij vòòr ongeveer 20 jaar aan zijn linkeroog heeft gekregen, hoe daaraan achtereenvolgens alle mogelijke middelen geprobeerd zijn steeds met onvoldoend resultaat. Nu eindelijk sedert een paar jaar is de toestand dragelijk geworden, nadat de traanzak totaal verwijderd is, de traankanaaltjes uitgesneden zijn, de traanpunten dichtgebrand, de orbitale traanklier en ook de palpebrale gedeelten van de traanklier alle geëxstirpeerd zijn.

Dr. BROECKAERT (Gent) spreekt in afwijking van het opgegeven onderwerp over de waarde van inspuitingen van vaseline en paraffine. GERSUNY heeft het eerst vaseline met een smeltpunt van 38° ingespoten, maar dit kan tot embolie aanleiding geven en blijft niet op de plaats waar het ingespoten is. Twee gevallen van longembolie na vaseline-inspuiting zijn bekend en een geval van eenzijdige blindheid. Bovendien keeren de deelen na eenigen tijd in hun ouden vorm terug, en is waargenomen bij een typhuslijder, dat de vaseline bij hooge koorts smolt en verdween. ECKSTEIN heeft daarom aangeraden harde paraffine te nemen met een smeltpunt van 55 à 60°. Spreker heeft deze methode in meer dan 30 gevallen toegepast en is met het resultaat tevreden. De daarmede ingespoten deelen houden hun vorm en bij

spuiten onder de huid heeft hij geen schadelijke gevolgen gezien. Bij spuiten in slijmvliezen, bijv. bij ozaena, heeft hij echter een paar gevallen van phlebitis zien optreden, die echter goed genazen.

DE KEERSMAECKER (Antwerpen) beschrijft een geval van niersteen, waar de patiënte sinds 13 jaar pijnen had, die op weëen geleken en begonnen 'snachts als zij te bed lag, terwijl zij verdwenen als zij overeind kwam. Alle mogelijke diagnosen waren hiervan achtereenvolgens gemaakt. Door de operatie werd de steen verwijderd.

Dr. VALCKE (Kortrijk) deelt mede dat hij een geval van psoriasis (hij noemt deze ziekte ten onrechte „schurft”) genezen heeft door zijn damp-zweetbad, waarover hij reeds het vorig jaar op het congres een mededeeling heeft gedaan (zie dit *Tijdschrift* 1901, Deel II, blz. 916).

Dr. DEPLA (Kortrijk) spreekt over ontsmetting bij operaties. Hij heeft met de methode van FÜRBRINGER steeds goede resultaten gekregen. Alleen bij de radicaaloperatie van dij- en schenkelbreuken had hij 14 pCt. wondstoornissen. Dit is wel niet meer dan anderen, maar hij was er niet mede tevreden. Daarom is hij de patiënten nog zorgvuldiger gaan behandelen vóór de operatie. Zij worden den vorigen dag gebaad, goed met water en zeep het operatieterrein afgewasschen en geschoren. Den dag van de operatie nog eens en dan de geschoren plekken rondom het operatieterrein met tinctura jodii gepenseeld. Sinds deze methode toegepast wordt, heeft hij op 143 operaties slechts éénmaal wondstoornissen gehad en in dit geval was tijdens de operatie een fout tegen de asepsis begaan.

Dr. DE QUINNEMAR (Meenen) heeft in een geval van eclampsie den partus beëindigd na den baarmoedermond geopend te hebben door middel van de *elytrocyste* (HUBERT fils, Leuven). Dit is een varkensblaas, die goed gereinigd en aseptisch gemaakt, in de vagina gebracht wordt tegen den uterusmond aan en dan door middel van een katheter met vloeistof gevuld wordt. In aansluiting daaraan spreekt hij nog over de bereiding dier blazen en over de behandeling van eclampsie.

Dr. DESTELLA (Gent) deelt drie gevallen mede van otogeen hersenabsces. Vooral het tweede geval was belangrijk, omdat hierbij bleek, dat nog cellen bestonden op vrij grooten afstand van den processus mastoïdeus, nl. bijna op de grens van het slaapbeen en achterhoofdsbeen toch nog samenhangend met de cellen van den processus mastoïdeus.

Dr. DHONT (Wervick) doet mededeeling van zes gevallen van placenta praevia.

Dr. DIERYCK (Iper) dringt aan om bij breuken in alle gevallen radicaal operatie te doen en niet langer met breukbanden te sukkelen. Men moet een methode volgen waardoor het lieskanaal zoo lang mogelijk wordt bijv. die van BASSINI, en als hechtmateriaal liefst resorbeerbare draden, catgut gebruiken.

Dr. DOUTRELIGNE (Oudenaarde) deelt de ziektegeschiedenis mede van een patiënte, die twee maanden lang aan afsluiting van den darm leed en die in dien tijd tweemaal groote massa's faeces braakte. Zij weigerde constant een operatie. Na twee maanden trad de dood in.

Middagzitting ten 15 ure (drie uur).

Dr. FROEDURE (Sint-Denys) heeft een geval van tweelinggeboorte behandeld,

waarbij tusschen de geboorte van het eerste en tweede kind drie dagen verlopen zijn. Hij deelt eenige andere gevallen uit de literatuur mede. Hij is van meening, dat, als alles goed is, men niet behoeft in te grijpen en gerust kan afwachten, totdat de partus opnieuw begint.

Dr. VANDENBERGHE (Kortrijk) heeft zeven gevallen van erysipelas behandeld met inspuiting van streptococce-serum met goed succes. De temperatuur daalde binnen tweemaal 24 uur en eenigszins belangrijke stoornissen van den algemeenen toestand heeft hij niet gezien. Hij gebruikte deels serum van LÖFFLER, deels serum van Prof. DENYS. Eenigen der aanwezigen zijn niet zoo tevreden over dit middel en hebben ernstige stoornissen na het toepassen der injecties gezien.

Dr. HAEMERS (Eecloo) spreekt naar aanleiding van een patiënt met een ongewonen vorm van coloboma over het ontstaan van coloboma maculae luteae. Hij meent, dat dit veroorzaakt wordt door het optreden van een tweede abnormale spleet in het foetale oog, zooals hij er een gevonden heeft bij het microscopisch onderzoek van zulk een oog.

Dr. LAUWERS (Kortrijk) over de *keizersnede* sprekend, deelt mede dat hij tot 1899 steeds de operatie van PORRO gedaan heeft, daar hij die voor minder gevaarlijk hield. Sinds is hij echter tot de overtuiging gekomen, dat de eenvoudige sectio caesarea even ongevaarlijk is, en heeft sinds dien tijd deze operatie 10-maal verricht; in den regel doet hij deze met de dwarsche snede in den uterus volgens FRITSCH. Hij beschouwt de keizersnede als een eenvoudige en ongevaarlijke operatie. Hij noemt als indicaties: vernauwing van het bekken, tumoren en placenta praevia.

Verder bespreekt hij zijn ervaring bij *peritonitis tuberculosa*. Hij onderscheidt een vorm met vrij vocht in de buikholte en de droge peritonitis tuberculosa. De eerste geeft een betere prognose dan de tweede. Bij de eerste wil hij laparotomie doen, de tweede moet men liever met rust laten.

Ten slotte vertelt hij de ziektegeschiedenis van een patiënt, die door een slag op den schedel een defect van zijn tweede frontaalwinding had gekregen, waarin men den duim kon plaatsen. Hij had van enkele voorwerpen de namen vergeten, andere kon hij best benoemen. Spreker knoopte hieraan eenige opmerkingen vast over de functie van de voorhoofdskwabben. Het geheugen van patiënt keert langzamerhand terug.

Dr. LOWIE (Eecloo) doet mededeeling van een geval van traumatische epilepsie, door uitsnijding van een sclerotisch stuk van de dura mater genezen.

Dr. VANDEWALLE (Iseghem) heeft in de laatste 13 jaren 8 gevallen van miltvuur (in het Vlaamsch „kole” genaamd) bij den mensch waargenomen. Van dezen waren 7 borstelmakers. Hij vertoont een door hem met den thermocautère geopereerden patiënt, wiens wonden schoon aan het genezen zijn. Hij bespreekt de symptomatologie en therapie en legt ten slotte zeer den nadruk op de prophylactische maatregelen in werkplaatsen waar huiden en haar verwerkt worden, als daar zijn: het dragen van maskers en handschoenen, het verbod huiden op den rug te verdragen, te zorgen dat geen stof ingeademd wordt, bij de arbeiders aandringen op geregelde reiniging, waarschuwingen in de fabrieken aanplakken tegen het openkrabben van puistjes, enz.

Dr. PEETERS (Kortrijk) spreekt over een wijziging van hem zelf van de operatie van DE WECKER tegen staphylooma corneae.

Dr. VERNIEUWE (Gent) heeft speciale studie gemaakt van de anatomie van het slaapbeen met het oog op de verschillen in vorm van mastoiditis bij de operatie aangetroffen. Hij heeft coupes gemaakt door een zestigtal slaapbeenderen, waarvan hij zeer mooie photo's toont. De grootte en rangschikking der cellen van den processus mastoïdeus zijn van belang voor het optreden van mastoïditis en van sommige complicaties.

Vierde Afdeling. *Inwendige geneeskunde.*

Voorzitter Dr. VAN STEENKISTE (Brugge).

Dr. ANTHEUNIS (Kortrijk) bespreekt een geval van hersensyphilis, opgetreden 22 jaren na het primair effect en zich kenmerkend door epileptische aanvallen. Succes verkregen door specifieke behandeling. Verder een zeldzaam geval van typhus.

Dr. DE BUCK (Gentbrugge) spreekt over de semiologie der extrapyramidenbaan. Het bestaan van een tweede bewegingsbaan, naast de rechtstreeksche, aan de wil onderworpen pyramidenbaan, is anatomisch en physiologisch bewezen door de experimenten van PRUS, PROBST, ROTHMANN, PAVLOW, KOHNSTAMM. Met haar dient dus rekening gehouden te worden in de pathogenese der bewegingsstoornissen bij hersenlaesies en functioneele hersenstoornissen. Ook het anatomisch-pathologisch materiaal bij dergelijke laesies pleit voor het bestaan en de beteekenis der extrapyramidenbaan (TOUCHE, MURATOW, MURRI, P. MARIE). Langs den weg der extrapyramidenbaan verstaan wij licht de verhooging der peesreflexen, de contractuur, de chorea, de athetose, de myoclonie, de beving, de reflectorische en polygonale (niet psychisch of mentale) spasmen, dus een gansche groep van hyperkinesiën, hetzij algemeen, hetzij eenzijdig. Ook de stuipen, de epilepsie gaan als reflexbewegingen langs de extrapyramidenbaan van de schors naar de ondergelegene centra. Dit is duidelijk bewezen door de proeven van doorsnijding der pyramidenbaan benevens prikkeling der schors en van voortbestaan der pyramidenbaan naast anaesthesie door cocaïne der schors (PRUS).

De volledige akinesie met verlies van peesreflexen en slappe spieren ontstaat na onderbreking der twee bewegingsbanen.

De synkinesiën of medebewegingen worden ook gemakkelijk verklaard door middel der extrapyramidenbaan. Als bundels die deze laatste samenstellen kennen wij nu reeds vooreerst de cortico-thalamische, verder de bundels van den thalamus naar de roode kern, naar de vierheuvels, naar kleine hersenen, naar de pons en van de roode kern, van de vierheuvels, van de kleine hersenen naar het ruggemerg afdalende banen.

Waarschijnlijk zullen verdere onderzoekingen ons nog meer extrapyramidale bewegingsbanen doen kennen; doch van nu af dient met het bestaan der niet rechtstreeksche secundaire bewegingsbanen, die spreker onder den naam van extrapyramidenbaan heeft samengevat, rekening gehouden te worden in de semiologie van de bewegingsstoornissen.

Dr. DE RIDDER (Waereghem) geeft een uitgebreid overzicht over de kwade gevolgen van het gebruik en misbruik van tabak, van toxicologisch, klinisch en hygiënisch standpunt beschouwd.

Dr. DEVOS (Brugge) bespreekt de leefregelen voor teringlijders te huis, zoowel uit een therapeutisch oogpunt als voor het voorkomen van infectie. In het voorbijgaan wijst hij ook op het gevaar gelegen in de tegenwoordige regeling van de verkoop en bezorging van het brood.

Dr. PEEL-VEYS (Kortrijk) deelt de ziektegeschiedenis mede van een bijzonder geval van roodvonk bij een kind, dat gecompliceerd werd met longontsteking en pleuritis, nier- en gewrichtsaandoeningen, de laatste wellicht een gevolg van inspuiting van antistreptococce-serum.

Dr. STOCKÉE (Beveren-Waas) beschrijft een geval van totale eenzijdige blindheid door hysterotraumata. Patiënte, hereditair neuropathisch belast, kreeg een graankorrel in het oog, waarna zonder organische laesie door auto-suggestie amaurose optrad. Zij vertoonde overigens hysterische stigmata. Onder een suggestieve behandeling genas zij spoedig geheel.

Dr. VERMEERSCH (Lichterwielde) bespreekt nog eens de beteekenis der diazo-reactie bij tuberculose, waarover hij reeds op het vorige congres heeft gehandeld (zie dit *Tijdschrift* 1901, Deel II, blz. 932). Hij vergelijkt de waarde, uit het oogpunt voor de diagnose van tuberculose, der tuberculine-injecties, het aantoonen der bacillen in het sputum, wat slechts in 25 pCt. der gevallen gelukt, en de diazo-reactie. Vooral voor de prognose acht hij deze reactie belangrijk en staaft dit door mededeeling van gevallen. Zij geeft een slechte prognose.

Dr. VAN HAELEST (Gent) spreekt over de hedendaagsche behandeling van het symptoom van LITTLE, d. w. z. de spastische stijfheid der ledematen. Deze behandeling kan slechts symptomatisch zijn, maar men moet rekening houden met de nerveuse prikkelbaarheid dezer patiënten; daarom verwerpt hij de electriciteit en het verblijf aan zee, en raadt een verblijf in een zacht klimaat in een kalme omgeving aan. Men beginne bij zulk een patiënt met viciösen stand der ledematen, die niet wijkt voor eenvoudige manipulaties, deze langs chirurgische weg te corrigeren, waarbij hij een eerste plaats wil inruimen aan de tenotomie, en immobiliseere de ledematen daarna eenigen tijd in overcorrectie. Daarop ga men over tot massage en het uitvoeren van bewegingen. De massage moet de abductoren en extensoren trachten te versterken, de adductoren en flexoren verzwakken; de bewegingen beginne men met passieve bewegingen, daarna actieve bewegingen en eindelijk weerstandsoefeningen. Het zal in den regel noodig zijn de neiging tot flexie der apparaten te bestrijden, die dagelijks eenige uren aangelegd moeten worden.

Dr. SANO (Antwerpen) levert een bijdrage tot de studie der ontwikkelingsleer van het zenuwstelsel.

Bij de studie der ontwikkeling van de lichaamsdeelen bij het kind, werd zijn aandacht gevestigd op den vroegtijdigen en overheerschenden groei der hersendeelen.

Een reeks wegingen van kinderen op verschillende leeftijd bevestigde de curve die aangeeft dat het gewicht der hersenen in de kinderjaren zeer snel toeneemt, veel sneller dan het lichaamsgewicht of de gestalte. Als het kind tien jaar oud is, is het hersengewicht bijna zoo groot als het gedurende geheel het leven zal blijven.

Dit feit moet in verband gebracht worden met de bewering van DONALDSON

volgens wie bij den foetus het aantal der zenuwcellen niet meer aangroeit na de zesde maand der zwangerschap.

Bij de zoogdieren kon SANO denzelfden gang in de hersenontwikkeling nasporen. Bij de tweeslachtige dieren en de visschen was hem dit niet mogelijk; de proeven moeten voortgezet worden.

Neemt men nu in aanmerking, voor zoover het mogelijk is, op welke tijdstippen van de geologie de verschillende diersoorten ontstaan zijn, en berekent men daarbij de verhoudingsgetallen, voor volwassen individuen, dan komt men tot een ontwikkelingscurve in de dierenreeks, die juist het omgekeerde is van de ontogenetische ontwikkeling.

In de ontwikkeling van het zenuwstelsel vinden wij een schoon voorbeeld, althans bij de zoogdieren, van afwijking van de algemeen bekende en aangenomen wet: de ontogenese is slechts een herhaling der philogenese.

Prof. IDÉ (Leuven) spreekt over de spijsvertering naar aanleiding van onderzoekingen van zijn leerlingen DE MARBAIX en LECOMTE, waaruit gebleken is, dat het eerste gedeelte van den dunnen darm door middel van zenuwvloed een reguleerende werking uitoefent op het doortreden van den maaginhoud door den pylorus. Dit gedeelte van het darmkanaal zou de hoofdrol spelen in de pathogenese van de maag. Zoo zou de rol van de maag zelf bijv. bij het optreden van maagectasie zoo goed als nul zijn. In den darm vindt de resorptie plaats, de darm regelt ook de secretie der maagklieren. Hieruit zouden ook voor de therapie overwegingen van het hoogste belang volgen. Bij een maagaandoening hetzij motorisch of secretorisch wijde men allereerst zijn aandacht aan den darm.

P. MUNTENDAM.

N A B E T R A C H T I N G.

Wanneer men als Noord-Nederlander het Vlaamsch natuur- en geneeskundig congres bezoekt, rijst onwillekeurig de vraag op de lippen, waar ben ik hier toch, het is juist alsof ik thuis ben. Op den eersten aanblik is het verschil met een Noord-Nederlandsch congres volslagen zoek. Dezelfde rustige, ernstige gezichten (wat minder blonden zijn er onder), dezelfde stemming, dezelfde onderwerpen. Zelfs het fragmentarische, uitvloeisel van den geringen omvang van het groepje, vinden wij terug. Zoo beschouwd, wordt het Vlaamsche congres dus eenvoudig een welkome gelegenheid om desverkiezende ook in de tusschenjaren, waarin ons eigen congres niet bijeen komt en waarin de Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst ons tot dusverre geen sectie-vergaderingen schenkt, onze dorst naar kennis te laven. Maar er is iets anders, dat ons congres niet heeft, het is het nadruk leggen op het gebruik van de moedertaal als middel tot gedachtenwisseling. Wij oordeelen dit laatste zóó natuurlijk, dat wij het niet noodig vinden er angstvallig aan vast te houden, getuige de uitnodigingen door Rotterdam aan BECQUEREL en CALMETTE gericht. Maar in België verkeert men op dit oogenblik in een geheel andere stemming. De toestand herinnert aan die, welke 50 jaar geleden ten onzent en in Duitschland bestond, toen men zich begon los te maken van het Latijn als academische taal en de moedertaal in de plaats stelde. Ook toen waren er oudere geleerden, die ter wille van het interna-

tionaal verkeer het Latijn in voordracht en geschrift wilden handhaven. Zij schenen niet te bespeuren hoe belemmerend dit voor leermeester en leerlingen beiden was, wat een droevige beperktheid van begrippen, welk een gewrongen gedachtengang bij de uiteenzetting daarvan het gevolg was. Den jongeren vooral in Europa was dit echter in die dagen wel duidelijk en men wierp in volle overtuiging het Latijn als een in de negentiende eeuw ten eenemale onbruikbaar voertuig der gedachten van zich af. Volmaakt denzelfden overgang doorleven op dit oogenblik onze Vlaamsche broeders. Het Dietsch is hun moedertaal, dat elk hunner op moeder's schoot, in de kinderkamer, op de lagere school leert. Eerst later komt het Fransch op dezelfde wijze, als voor onze geleerden vroeger het Latijn. In de Athenaea der groote steden van Vlaanderen leert men dit Fransch ongetwijfeld op voortreffelijke wijze en men verkrijgt in deze later aangeleerde taal een groote oefening, nog vermeerderd doordat men in de conversatie der geletterden zich er steeds in uitdrukt. Maar het blijft den Vlaming toch gaan als de vreemdeling, die in zijn latere schooljaren tot ons is gekomen en het Hollandsch wel correct spreekt, maar zich toch liever in de taal zijner jeugd uitdrukt, zoodra het zeer intieme of zeer moeilijke gedachten geldt 1). Het is waar, men ontmoet wel Vlamingen, die verzekeren zich juist moeilijk in het Vlaamsch uit te drukken, wanneer het wetenschappelijke zaken geldt, maar ik vermoed, dat dit slechts de nomenclatuur en voorts zuiver Romaansche ideeën geldt, op dezelfde wijze als onze Hollandsche artsen uit hun Duitsche handboeken steeds Duitsche kunstterminen, ja zelfs geheele Duitsche volzinnen in den mond hebben. Niet altijd bijv. is de vertaling van „Hemmung” bij de hand en „an und für sich” vinden wij een bijzonder handig stopwoord. Zoo zal het ook wel met den Fransch sprekenden Vlaming gaan, doch het zou mij verwonderen, indien hij in zijn eigenlijk denken niet de Dietsche weendingen zou volgen! Een ras zoo krachtig, dat het ondanks eeuwenlange onderdrukking zijn kunstvormen, zijn volkskarakter, zijn taal, heeft kunnen handhaven, is niet in staat zich te verloochenen, ook onder de vermomming eener uitheemsche beschaving. Het leven en de levensopvatting, de wijze van beschouwen en bespiegelen, de begrippen en hun ingewikkelde aaneenschakeling blijven door en door Dietsch, al tracht men ze in Romaansche zinsbouw en Latijnsche woordstammen weer te geven. Het ware een fraai psychologisch onderzoek, voor de algemeene wetenschap van groot belang, om in de Fransche geschriften der Vlamingen de Germaansche kern op te sporen en de tegenstrijdigheid aan te wijzen, die noodzakelijk en volgens hun eigen getuigenis tusschen inhoud en vorm moet bestaan. Van die tegenstrijdigheid wil jong Vlaanderen zich bevrijden: afstammelingen van een rijk, roemruchtig volk, dat de fakkel van kunst en wetenschap omhoog hield in een tijdperk, dat gansch het Noorden, ook Frankrijk, nog in middeleeuwsche duisternis was gehuld, wil het tegenwoordige Vlaamsche land herlevend tot oude kracht, allereerst zich zelf zijn.

1) „Le français est devenu en Flandre une seconde langue nationale pour le haut clergé et l'aristocratie, mais il n'a exercé aucune action sur la langue du peuple. Celle ci est restée purement germanique”, H. PIRENNE, *Histoire de la Belgique*, 2de ed., I, pag. 143.

Ik heb zoo lang bij deze quaestie stil gestaan, omdat wij hier te lande de Vlaamsche beweging der wetenschappelijke kringen gewoonlijk niet begrijpen, en, eerlijk gezegd, ook met mij was dit vroeger het geval, hoeveel ik ook over die beweging gehoord en gelezen had. Men leert haar eerst verstaan, zoo men in dit merkwaardige land zelf zich begeeft. Edoch in gewone tijden, als tourist reizend, mist men de gelegenheid met het hooger ontwikkeld deel der bevolking in aanraking te komen. Eigenlijk verschaffen alleen samenkomsten als dit ernstige, streng wetenschappelijke congres, waaraan de luidruchtigheid en de oppervlakkigheid van betoogingen ontbreken, daartoe de gelegenheid. Dan zit men neer in vertrouwelijk gesprek met mannen van talent en liefde tot wetenschap, met mannen van rijke levenservaring, hoofden van verschillende plaatselijke politieke partijen, maar één van zin, wat de Vlaamsche beweging betreft. Men zegt, de politiek bederft alles in België, zelfs nationale feesten als dezen zomer ter herdenking van den „Gulden sporenslag” kunnen niet gevierd worden, zonder dat afzonderlijke optochten worden georganiseerd (zoo telde bijv. de optocht der katholieke partij 12000 deelnemers, die der liberalen 4000, die der socialisten een aantal, dat niet op billijke wijze kan geschat worden, daar het dien dag als uit een wolkbreuk stortregende), maar wat door politiek niet gestoord wordt, d. i. het streven om in het openbaar leven, in de wetenschap, in de kunst het Dietsch te stellen in plaats van het Fransch. Wel doen zich ook hier verschillende stroomingen voor. Er zijn er, die uit de plaatselijke Vlaamsche dialecten een eigen, gemeenschappelijke Vlaamsche taal willen scheppen, andere, die enger aansluiting bij het Noord-Nederlandsch zoeken, maar principieel is dit geschermtsel niet en onzerzijds zal eerder het eerste dan het laatste sympathie hebben. Ieder, die het wél meent met het Nederlandsch, zal het met vreugde begroeten, dat de schilderachtige innige Vlaamsche tongvallen nieuwe rijkdommen aan onzen woordenschat toevoeren. Gelijkmaken beteekent hier verarmen. Niet alleen de dichters, ook de schijvers en sprekers moeten vrij blijven in hetgeen zij goed en schoon en welluidend achten. In de gesprekken werd mij menigmaal de vrees uitgedrukt, (en het is die vrees, die de Vlaming, wanneer hij in Holland komt, zich bij voorkeur van het Fransch doet bedienen) dat Noord en Zuid elkaar dan niet zouden kunnen verstaan. Geen nood, het toenemend verkeer voorkomt toch het al te zeer uiteengaan in de toekomst, en gelijk het nu is, verstaan wij elkander opperbest.

Ik maak mij, zooals van zelf spreekt, geen illusie, dat het mij gelukt zou zijn, U een juisten indruk te geven van hetgeen de Vlaamsche beweging op natuur- en geneeskundig gebied beoogt. Wie haar richting wil begrijpen, moet zelf opgaan naar het Vlaamsche land en dan is er geen schooner gelegenheid, dan het bijwonen van zulk een congres, als waarvan wij, de Heer MUNTENDAM en ik, het voorrecht hadden U te verhalen. Het volgend jaar is men te *Gent* bijeen, den laatsten Zondag van September. En laat men dan niet meenen in den vreemde te gaan! Dáár en in de andere schilderachtige, aan kunstschaten en historische herinneringen zoo rijke Vlaamsche steden, is men in echt Dietsche omgeving.

Bij de oprichting onzer Noord-Nederlandsche Natuur- en Geneeskundige congressen heeft STOKVIS, hun eerste Voorzitter, het uitgesproken oogmerk

gehad ze gelijkelijk voor Noord- en Zuid-Nederland te doen dienen. Het heeft niet zoo mogen zijn. Na het bovenstaande is het ook duidelijk waarom. Wij Hollanders trachten zoo internationaal mogelijk te zijn, wellicht te overdreven, de Vlamingen zoo nationaal mogelijk. Zoo konden wij elkaar niet begrijpen. Ook nu nog is de behoefte der Vlamingen allereerst gericht op het vormen van een intiemen, streng nationalen kring van beoefenaren van wetenschap, die in ondeflinge, vriendschappelijke samenwerking elkaar willen steunen en sterken bij het groote werk, dat zij hebben te volbrengen het oude Vlaanderen ook op het gebied der natuurwetenschap en der geneeskunde uit zijn sluimer te doen ontwaken. Wanneer straks het groote kanaal naar Brugge-Zee is voltooid en daarmee voor Vlaanderen in engeren zin de materiele rijkdom terugkeert, moeten onze broeders gereed zijn. Met een Brugge naast een Antwerpen zal de nationale school over onbepaalde hulpmiddelen beschikken. Dan geldt het die hefboomen met echt nationale kracht in beweging te brengen. Gewichtige diensten, zoo gelooven zij en ik betwijfel het allermint, zullen daarbij goede handboeken in de eigen taal kunnen verleen. Het toeval heeft gewild, dat juist in dit opzicht onze Hollandsche geleerden hun zijn te gemoet gekomen: verloskunde, gynaecologie, heelkunde, oogheelkunde, geneesmiddelleer, physische en chemische diagnostiek zijn als om strijd vertegenwoordigd. Gemist worden nog inwendige geneeskunde, anatomie, physiologie. Mij was het wonder te moede, toen ik in de tweede Algemeene Vergadering en later door enkele Leuvense studenten, die zich daartoe opzettelijk tot mij vervoegden, hiernaar hoorde vragen. Zoo sterk is de drang naar nationalisatie in het herworden Vlaamsche land! Trouwens ook nog uit een ander gezichtspunt laat zich de zaak beschouwen.

Denkt U eens, dat gij nooit met iets anders gevoed zijt dan met Fransche schoolboeken, met Fransche letterkunde, met Fransche wetenschappelijke werken. Stelt U dan voor, dat gij op een goeden dag ontdekt, dat er nog een andere wetenschap is dan de Fransche, dat in internationalen wedijver vele volken aan de opbouw der algemeene wetenschap deelnemen en dat hun methode, hun uitkomsten, hun vermoedens en inzichten op uitnemende wijze door LORENTZ, STOKVIS, TREUB, STRAUB, enz. zijn vertolkt, is het dan wonder, dat gij verdietscht wenscht te worden en bevrijd van het romanisme, dat niet meer als vroeger de drager der beschaving is? Dan verliest zulk streven ook de engte, die het op den eersten aanblik schijnt te hebben en valt het samen met het hooger streven naar breedere wetenschappelijke ontwikkeling, naar verruiming van gezichtskring, naar verhooging van het gemeenschappelijk peil. Holland mag zich gelukkig rekenen op die wijze althans iets terug te geven van het vele dat Vlaanderen in vroeger eeuwen ons aan kunst en wetenschap schonk. ZWAARDEMAKER.